

**Полтавський інститут економіки і права
ЗВО «Відкритого міжнародного університету розвитку людини
«Україна»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вчена рада

Полтавського інституту
економіки і права

Протокол від 30.04.2026 р. № 4

Голова вченої ради

Роман ШАРАВАРА

**СЕРТИФІКАТНА ПРОГРАМА
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З
ВЕТЕРАНАМИ ВІЙНИ ТА ЧЛЕНАМИ ЇХ СІМЕЙ**

Шифр програми

I10, D8

3 кред. ЄКТС/ 90 год
(Обсяг програми)

Форма навчання Дистанційна

Теоретичні та практичні аспекти соціальної роботи з ветеранами війни та членами їх сімей: програма підвищення кваліфікації для фахівців соціальної сфери України/ уклад. Бацман О.С. Заїка В.М. Черняк Н.С.

Полтава: ПІЕП, 2026. с.

Укладачі:

Бацман Ольга Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права ЗВО Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна».

Заїка Віталій Миколайович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права ЗВО Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна».

Черняк Ніна Степанівна, старший викладач кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права ЗВО Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», заслужений працівник соціальної сфери.

ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

1. Загальна інформація	
Назва програми	Соціальна робота, Право
Шифр програми	I10, D8
Тип програми за змістом	спеціальна програма підвищення кваліфікації
Форма навчання	Очна, денна, дистанційна
Цільова група	Фахівці суб'єктів, які надають послуги ветеранам війни та членам їх сімей.
Передумови навчання за програмою	опрацювання теоретичних і практичних аспектів соціальної роботи з ветеранами війни та членами їх сімей
Найменування замовника освітніх послуг у сфері професійного навчання за програмою	Міністерство у справах ветеранів України
Обсяг програми	3 кредити ЄКТС (90 академічних годин)
Тривалість програми та організація навчання	1 місяць
Мова викладання	українська
Напрями підвищення кваліфікації, які охоплює програма	1.Соціально-правовий захист ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей, безбар'єрність та доступність до соціальних послуг. 2. Система соціального захисту ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України, сімей полонених, безвісти відсутніх. 3. Основи соціальної роботи з ветеранами війни, демобілізованими особами та їхніми сім'ями. Кейс-менеджмент у роботі з ветеранами війни, демобілізованими особами та їх сім'ями. 4.Психосоціальна підтримка ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей. Перша психологічна допомога ветеранам війни та їх сім'ям і самопомога. 5.Професійна рефлексія та самозбереження фахівця у сфері супроводу ветеранів війни. Методики професійної рефлексії, запобігання вигоранню, арт-практики та супервізія. 6.Конструктивне спілкування у професійній діяльності з ветеранами війни. та демобілізованими особами. Соціально-психологічні основи комунікації, медіація, групи підтримки, подолання конфліктів.

	7.Вшанування та увічнення пам'яті та взаємодія з родинами загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України
Перелік загальних компетентностей, на підвищення яких спрямовано програму	Правова, комунікативна, етична, цифрова, організаційна
Перелік професійних компетентностей, на підвищення яких спрямовано програму	- орієнтуватися у питаннях сфери державної ветеранської політики — розуміння структури органів, повноважень та механізмів реалізації державної політики; - застосовувати законодавство у сфері підтримки та реалізації інтересів ветеранів війни та членів їх сімей — використання нормативно-правових актів у практичній діяльності; - здійснювати оцінку потреб ветеранів війни та членів їх сімей — визначення індивідуальних потреб, проблем та запитів; - організовувати та здійснювати супровід (кейс-менеджмент) — планування, координацію та супровід ветеранів війни та членів їх сімей для отримання ними послуг; - забезпечувати маршрутизацію ветерана війни та членів їх сімей для отримання відповідних послуг — визначення оптимального шляху отримання послуг та перенаправлення до відповідних суб'єктів, які надають послуги ветеранам війни та членам їх сімей; - здійснювати міжвідомчу взаємодію — координація дій з органами державної влади їх територіальними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями усіх форм власності, які реалізують державну ветеранську політику.
Укладачі програми	Заїка Віталій Миколайович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права ЗВО Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Черняк Ніна Степанівна, старший викладач кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права ЗВО Відкритий міжнародний університет розвитку

	людини «Україна», заслужений працівник соціальної сфери України. Бацман Ольга Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права ЗВО Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна».
2. Загальна мета	
Підвищення наукового та практичного рівнів професійної компетентності фахівців соціальної сфери України щодо здійснення комплексного соціально-психологічного, соціально-педагогічного та міждисциплінарного супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб, що передбачає глибоке переосмислення наявних і набуття системи нових цілісних знань, умінь та навичок професійної діяльності, розв'язання комплексних проблем реінтеграції, ресоціалізації, відновлення психосоціального функціонування, соціального захисту та підтримки ветеранів війни і членів їхніх сімей в умовах сучасних суспільних викликів і післявоєнної трансформації українського суспільства.	
3. Очікувані результати навчання	
За результатами навчання слухачі повинні демонструвати:	
знання	– розширити та поглибити знання щодо теоретико-методологічних основ соціального, психосоціального та міжвідомчого супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в умовах воєнного та післявоєнного періоду; – сформулювати системні знання про нормативно-правове забезпечення, державні та місцеві програми соціального захисту, реінтеграції й підтримки ветеранів війни та членів їхніх сімей; – засвоїти знання щодо комплексної соціальної підтримки ветеранів війни та демобілізованих осіб, у тому числі осіб з інвалідністю внаслідок війни, ВПО з числа ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць; – розвинути знання використання інноваційних технологій, методів і форм роботи у сфері соціального, психологічного, реабілітаційного та соціально-педагогічного супроводу ветеранів; – отримати знання щодо кризового втручання, роботи з психотравмою, ПТСР, втратами, моральними травмами та наслідками бойового стресу з дотриманням етичних стандартів професійної діяльності; – розвинути знання щодо професійної рефлексії, психосоціальної та соціальної діагностики потреб ветеранів війни і членів їхніх сімей, оцінювання рівня їх соціальної адаптації та якості життя; – набути знання щодо порядку розроблення та впровадження індивідуальних програм супроводу, реінтеграції і ресоціалізації ветеранів війни відповідно до їхніх потреб та можливостей громади; – сформулювати навички міжвідомчої взаємодії з органами місцевого самоврядування, медичними, реабілітаційними, освітніми, громадськими та ветеранськими організаціями;

	– розвинути здатність до дослідницької та інноваційної діяльності у сфері соціальної підтримки ветеранів війни та впровадження доказових практик; - психологічного значення культури пам'яті, ролі колективної пам'яті в ідентичності нації, впливу героїзації на моральний стан суспільства; - форм вшанування ветеранів війни та демобілізованих осіб, у тому числі осіб з інвалідністю внаслідок війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць; - ролі засобів масової інформації у висвітленні подвигів; - психологічної функції меморіалізації, проведення меморіальних заходів, спорудження пам'ятників, облаштування музеїв.
уміння	– використання сучасних теорій, методологій і методів соціальної, психологічної та реабілітаційної наук щодо здійснення фундаментальних і прикладних досліджень у сфері супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб; – виявлення соціально значущих проблем ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їхніх сімей; – професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні, психосоціальні та реінтеграційні ситуації, пов'язані з наслідками війни; – впровадження сучасних методів і технологій інноваційного практикування (кейс-менеджмент, кризове втручання, травма-інформований підхід, мультидисциплінарний супровід) у роботі з ветеранами війни; – спілкування та професійної взаємодії з представниками інших галузей (медичної, психологічної, реабілітаційної, правової, освітньої), налагодження міжвідомчої співпраці державних, громадських і ветеранських організацій на засадах соціального партнерства; – оцінювання процесу та результатів професійної діяльності, якості соціальних, реабілітаційних і психологічних послуг для ветеранів війни; – здатність до спільної діяльності, групової мотивації, фасилітації групової роботи та прийняття колективних рішень у процесі соціального супроводу; – виявлення ініціативи та підприємливості у вирішенні проблем ветеранів шляхом упровадження соціальних інновацій та нових форм підтримки; – виявлення професійної ідентичності та діяти відповідно до етичних цінностей соціальної роботи, принципів гуманізму, недискримінації та прав людини; – критичного оцінювання соціальних наслідків державної політики у сфері ветеранської політики, соціального захисту, інклюзії та сталого розвитку; – ефективного менеджменту соціальних програм і служб, спрямованих на підтримку ветеранів війни та демобілізованих осіб; – розроблення, апробації та впровадження соціальних програм,

	проектів і технологій реінтеграції та ресоціалізації ветеранів війни; – компетентного використання законодавчих і нормативно-правових актів України у сфері соціального захисту ветеранів війни, членів їхніх сімей та осіб, постраждалих внаслідок війни; – здійснювати індивідуальний і сімейний супровід ветеранів війни, враховуючи їхній життєвий досвід, психотравматичні чинники та ресурси громади; – знати та розуміти завдання соціальної роботи з ветеранами війни, демобілізованими особами та членами їхніх сімей як вразливими групами населення, форми, методи і соціального, психосоціального, реабілітаційного та міжвідомчого супроводу, нормативно-правового забезпечення ветеранської політики, особливостей організації соціальних послуг в умовах воєнного та післявоєнного періоду та децентралізації; – вивчати індивідуальні та групові потреби ветеранів війни, демобілізованих осіб і членів їхніх сімей у соціальних, психологічних, реабілітаційних та правових послугах, здійснювати комплексний супровід, кейс-менеджмент, кризове втручання, забезпечувати дотримання прав, безпеки та найкращих інтересів отримувачів соціальних послуг, ефективно залучаючи ресурси громади; – дотримання соціальної справедливості, поваги до гідності й унікальності кожної людини, важливості людських відносин і підтримки, професійної відповідальності і етичності, толерантності, недискримінації, цілісності і компетентності, постійного професійного розвитку, рефлексії власної професійної практики; – популяризації психологічного значення культури пам'яті, ролі колективної пам'яті в ідентичності нації, впливу героїзації на моральний стан суспільства; – запровадження в громаді колективної пам'яті як основи ідентичності; - застосування різних форм вшанування ветеранів війни та демобілізованих осіб, у тому числі осіб з інвалідністю внаслідок війни, ВПО з числа ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць; - актуалізації психологічної функції меморіалізації, проведення меморіальних заходів, спорудження пам'ятників, облаштування музеїв; - залучення громади до масової інформації у висвітленні подвигів ветеранів війни та демобілізованих осіб, у тому числі осіб з інвалідністю внаслідок війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць.
4. Викладання та навчання (методи навчання, форми проведення навчальних занять)	
Навчання здійснюється у формі лекцій-презентацій, тематичних дискусій, виконання практичних завдань, самостійної роботи.	
5. Ресурсне забезпечення навчання	

Назви вебплатформи, вебсайту, електронної системи навчання, через які здійснюватиметься дистанційне навчання із зазначенням посилання (вебадреси)	http://vo.ukraine.edu.ua/
6. Оцінювання і форми поточного, підсумкового контролю	
Критерії оцінювання та їх питома вага у підсумковій оцінці (%)	Відвідування занять та участь у практичних вправах – 85 %. Опрацювання обов'язкової літератури, інформаційних та інших матеріалів (читання) – 5 %. Підсумковий контроль – 10 %.
Форма підсумкового контролю	презентація і захист професійного портфоліо

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

3 кредити ЄКТС (90 годин)

Аудиторні настановчі заняття - 2 години

Самостійна робота – 18 годин

Аудиторні навчальні заняття - 26 годин

Практичні заняття – 40 годин

Підсумкові заняття - 4 години

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ СУПРОВОДУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ОСІБ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Тема 1. Ветерани війни та демобілізовані особи як особлива соціальна група: соціальний статус, потреби, ресурси, фактори вразливості.

Тема 2. Державна ветеранська політика України та система соціального захисту ветеранів війни: суб'єкти, повноваження, механізми реалізації.

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення соціальних, психологічних та реабілітаційних послуг для ветеранів війни та членів їхніх сімей.

Тема 4. Модель комплексного супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб у територіальній громаді. Інтеграція соціальних, медичних, психологічних і правових послуг.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЄКТАМИ ТА ПРОГРАМАМИ У СФЕРІ ПІДТРИМКИ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ

Тема 1. Проєктний підхід у наданні соціальних, реабілітаційних та психосоціальних послуг ветеранам війни та демобілізованим особам.

Тема 2. Моніторинг та оцінка ефективності соціальних програм і проєктів у сфері ветеранської політики.

Тема 3. Інновації у соціальній роботі з ветеранами війни: сучасні технології, цифрові сервіси, міжсекторальні ініціативи.

Тема 4. Фандрейзинг, соціальне підприємництво та залучення ресурсів громади для реалізації ветеранських програм.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВЕТЕРАНАМИ ВІЙНИ, ДЕМОБІЛІЗОВАНИМИ ОСОБАМИ ТА ЇХНІМИ СІМ'ЯМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Тема 1. Правові основи соціальної роботи з ветеранами війни та демобілізованими особами.

Тема 2. Соціальна робота з ветеранами та їхніми сім'ями в системі соціального захисту населення України.

Тема 5. Базові принципи роботи з ветеранами війни та їхніми сім'ями. Травма-інформований підхід.

Тема 6. Профілактика та подолання сімейного насильства у сім'ях ветеранів. Кризові втручання.

Тема 7. Робота з ветеранами війни та членами їхніх сімей, які мають інвалідність внаслідок війни.

Тема 8. Соціальний захист і підтримка членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. КОНСТРУКТИВНЕ СПІЛКУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ, ЯКИЙ ПРАЦЮЄ З ВЕТЕРАНАМИ

Тема 1. Історія розвитку та становлення засобів професійного спілкування у соціальній роботі та психосоціальному супроводі.

Тема 2. Основні умови здійснення ефективної комунікації з ветеранами війни та її екологічність. Етапи організації процедури безконфліктного спілкування.

Тема 3. Особливості комунікації у мікро- та макросередовищах ветерана. Соціально-психологічні основи персвазивного (переконувального) спілкування у роботі з ветеранами та їхніми сім'ями.

Тема 4. Зміст, причини та умови подолання конфліктних ситуацій у професійній взаємодії з ветеранами. Уміння слухати співрозмовника як важлива ознака конструктивного спілкування.

Тема 5. Медіація як методика примирення між конфліктуючими сторонами у сім'ях ветеранів та у професійному середовищі.

Тема 6. Форми, методи, засоби й техніки конструктивного спілкування під час індивідуального та групового супроводу ветеранів війни.

Тема 7. Методика організації груп самопомогі та груп взаємопідтримки ветеранів як спосіб профілактики конфліктів і соціальної ізоляції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5 ВШАНУВАННЯ ТА УВІЧНЕННЯ ПАМ'ЯТІ ТА ВЗАЄМОДІЯ З РОДИНАМИ ЗАГИБЛИХ (ПОМЕРЛИХ) ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ, ЗАХИСНИКІВ ТА ЗАХИСНИЦЬ УКРАЇНИ

Тема 1. Державна політика у сфері вшанування пам'яті загиблих захисників: принципи, нормативна база, сучасні реформи.

Тема 2. Форми та практики вшанування пам'яті на національному та місцевому рівнях.

Тема 3. Взаємодія з родинами загиблих (померлих) ветеранів війни: психологічний і правовий виміри.

Тема 4. Етичні стандарти комунікації з членами сімей загиблих Захисників.

Тема 5. Збереження та передача історичної пам'яті у територіальних громадах.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА

Тема 1. Визначення індивідуальних і групових потреб ветеранів війни у соціальних послугах. Оцінка потреб, кейс-менеджмент, міжвідомча взаємодія.

Тема 2. Аналіз кейсів супроводу ветеранів війни, розробка індивідуального плану допомоги, міждисциплінарна взаємодія.

Тема 3. Розробка соціального проєкту з підтримки ветеранів війни у територіальній громаді, презентація та експертне обговорення.

Тема 4. Профілактика та подолання професійного вигорання фахівців, які здійснюють супровід ветеранів війни та демобілізованих осіб.

Тема 5. Моніторинг та оцінка ефективності соціальних програм і проєктів у сфері ветеранської політики.

Тема 6. Інновації у соціальній роботі з ветеранами війни: сучасні технології, цифрові сервіси, міжсекторальні ініціативи.

Тема 7. Моделювання ситуацій соціальної підтримки ветеранів війни та членів їх сімей;

Тема 8. Фандрейзинг, соціальне підприємництво та залучення ресурсів громади для реалізації ветеранських програм.

Тема 9. Арт-практики, техніки емоційного відновлення та саморегуляції як засоби професійної рефлексії та профілактики емоційного вигорання.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумковий контроль здійснюється у формі презентації і захисті професійного портфоліо

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

- поточне оцінювання (робота на тренінгах, конференціях, семінарах) 40 б. (по 2 бали за 20 занять);
- підсумкове тестування - 10 б. (30 питань);
- презентація і захист професійного портфоліо - 50 б. (за період підвищення кваліфікації).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Абрамов Є.В. Адаптація військовослужбовців, звільнених в запас як інструмент забезпечення їх конкурентоспроможності на ринку праці. Економіка і організація управління, 2016. 265 с.
2. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Олійник В.О., Хоружий С.М., Ларіонов С.О., Сириця М.В. Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами : метод. посіб. К. : 7БЦ, 2023. 175 с.
3. Полчанова Г.С., Боримська Л.В. Психологічна підтримка під час війни: збірка листівок. Житомир, 2022. 61 с.
4. Ягупов В.В. *Військова психологія* : методологія, теорія та практика: *підручник*. К.: Psyhobook, 2023. 517 с.

Додаткова література

1. Алімов О. Ф., Афанасьєва Н.Є. Психологічне консультування в екстремальних та кризових умовах: Навчальний посібник. Х.: УЦЗУ, 2008. 122 с.
2. Арт-терапія для відновлення та розвитку дітей дошкільного віку, які переживають травму війни: колективна монографія / [С. Яланська, Н. Атаманчук, Т. Дзюба, А. Чернов, В. Заїка, В. Шеремет]. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2025. 284 с.
3. Арттерапія і війна: контексти і досвід практичної роботи. /за заг. ред. Н. Кальки, Г. Одинцової. [Колективна монографія]. Львів: ЛьвДУВС, 2023. 283с.
4. Атаманчук Н.М. Навчальна дисципліна «Кризова психологія» у системі професійної підготовки фахівців з кризової психології. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Психологія*. Випуск 4. 2023, С. 51-56. DOI <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2023.4.10>
5. Берездецька Л. Особливості користування державними програмами демобілізованими учасниками АТО в українському суспільстві [Текст]. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2016. Випуск 1/2 (29-30) С. 30-38.
6. Блінов О.А. Психотерапія бойової психічної травми: монографія. К.: Талком, 2016. 246 с.

7. Вдовиченко Т. Соціальна та професійна адаптація звільнених військовослужбовців як об'єкт фінансового забезпечення. *Світ фінансів*. 2017. № 1 (50). С. 166–180.
8. Гордієнко Є. П. Залучення демобілізованих учасників бойових дій до підприємницької діяльності: проблеми та шляхи їх подолання. *Управління розвитком підприємництва в Україні: реалії та перспективи*: монографія / за заг. ред. Н. В. Статівки, О. В. Жадана. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2019. С. 201–211
9. Гордієнко Є. П. Інституційне забезпечення реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій. *Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр.* Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2020. № 2 (58). С. 231–239.
10. Гордієнко Є. П. Нормативно – правове забезпечення соціального захисту учасників бойових дій. *Ефективність державного управління: зб. наук. пр.* Львів: Вид-во ЛРІДУ НАДУ, 2018. № 1 (54). С. 117–125.
11. Гордієнко Є. П. Світовий досвід формування та реалізації політики соціального захисту учасників бойових дій. *Вісн. НАДУ. Серія «Державне управління»*. 2020. № 1 (96). С. 86–94.
12. Гордієнко Є. П. Соціальна адаптації та психологічна реабілітація як засіб збереження соціального капіталу учасників бойових дій. *Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр.* Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2019. № 2 (56). С. 208–215.
13. Гордієнко Є. П., Статівка Н. В. Соціально-економічне забезпечення реалізації державної політики у сфері соціального захисту учасників бойових дій. *Вісник НУЦЗ України. Серія «Державне управління»*. 2021. №1 (14). С. 208–218.
14. Гоуг Ч. Одного разу воїн – воїн назавжди. Як повернутися до звичного життя після бойових дій. Б. м. : Наш формат. 2024. 352 с.
15. "Деякі питання діяльності територіальних органів Міністерства у справах ветеранів та підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної в м. Києві та Севастополі державних адміністрацій з питань ветеранської політики», постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2023 р. № 702 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-diialnosti-terytorialnykh-orhaniv-ministerstva-u-spravakh-veteraniv-ta-pidrozdiliv-s702-110723>.
16. Доценко В.В. Кризові практики інтеграції учасників бойових дій до мирного життя. *Збірник тез доповідей наук.-практ. конф. «Службово-бойова діяльність Національної гвардії України: сучасний стан, проблеми та перспективи»*. Харків : НАНГУ, 2019. С. 59-61.
17. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. 502 с.
18. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За ред проф. І.Д.Звереві. Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. 536 с.
19. Заїка В. Психологічні особливості подолання проявів ПТСР у учасників бойових дій. *«PROKIIВ»*: матеріали І Всеукраїнської науково-практичної

конференції з міжнародною участю, м. Київ, 26 березня 2024 р. К., 2024. С. 297 – 300.

20. Заїка В., Платов А. Вивчення проявів ПТСР у військових після демобілізації. *Збірник наукових праць Миколаївського інституту розвитку людини закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»*. Серія: Педагогічні та психологічні науки / За заг. ред. А.М. Старевої. Випуск VIII. Миколаїв: МІРЛ ЗВО Університету «Україна», 2024. С. 91 – 97.

21. Заїка В., Платов А. Особливості проявів ПТСР у військових після демобілізації. *Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу* : збірник матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конф., 5-6 грудня 2023 р. / Полт. ін-т економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» ; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ПІЕП, 2024. С. 247 – 249.

22. Заїка В., Сазонова А. Особливості надання першої психологічної допомоги військовим в умовах бойового стресу. *Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу* : збірник матеріалів VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжн. участю, 11-12 грудня 2024 р. / Полт. ін-т економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» ; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ПІЕП, 2025. С. 255 – 258.

23. Заїка В., Сазонова А. Психологічні травми учасників бойових дій та їх подолання. *Молодь: освіта, наука, духовність. Youth: education, science, spirituality*: тези доповідей XXI Всеукр. наук. конф., м. Київ, 16–17 квітня 2024 р. У III част., ч. III. К. : Університет «Україна», 2024. С. 235 – 236.

24. Заїка В.М. Соціально-психологічна адаптація учасників бойових дій в Україні. *Молодь: освіта, наука, духовність. Youth: education, science, spirituality*: тези доповідей XV Всеукр. наук. конф., м. Київ, 17–19 квітня 2018 р. У III част., ч. III. К. : Університет «Україна», 2018. С. 144 – 145.

25. Заїка В.М., Алієв О.С. Проблеми та перспективи захисту прав учасників бойових дій в Україні в рамках їх соціально-психологічної адаптації до умов мирного життя. Матеріали Регіональної науково-практичної конференції «Права людини в Україні: сучасний стан та механізм реалізації», (м. Полтава, 7 грудня 2016 р.). Полтава. 2016. С. 425 – 431.

26. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Олійник В.О., Хоружий С.М., Ларіонов С.О., Сириця М.В. Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами : метод. посіб. К.: 7БЦ, 2023. 175 с.

27. Кризова психологія: Навчальний посібник /За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. Харків: НУЦЗУ, 2010. 401 с.

28. ПОВЕРНЕННЯ З ВІЙНИ: соціально-психологічні особливості реадaptaції та ресоціалізації ветеранів і ветеранок до умов цивільного життя : колективна монографія / [А. Чернов, В. Заїка, В. Лебедев та ін.]. Полтава : ПУЕТ, 2024. 249 с. <http://surl.li/txfmur>

29. Психологічна та соціальна допомога очима ветеранів АТО (Дослідження) / МБФ «Відродження, Психологічна кризова служба України. 2016 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psychservice.org/wpcontent/uploads/2016/03/Дослідження-“Психологічна-та-соціальна-допомогаочима-ветеранів-АТО”.pdf>
30. Слосанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи : монографія / за наук. ред. В. А. Полішук. Тернопіль, 2018. 382 с.
31. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб у 2-х ч.; Ч.І, Ч.ІІ. / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрович. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с., 352 с.
32. Трінька І.С. Особливості впливу чинників бойового середовища на військовослужбовців. *Військова медицина України*. 2016. №. 16, № 2. С. 84-94.
33. Чернов А.А., Заїка В.М., Лебедев В.А. Особливості психологічного консультування військовослужбовців, які були звільнені в запас або у відставку за станом здоров'я, під час дії воєнного стану. *Психолого-педагогічні координати розвитку особистості* : зб. наук. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., 1-2 червня 2023 р. Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2023. С. 246 – 255.
34. Юнгер С. «Плем'я. Про повернення з війни і належність до спільноти». К. Наш формат 2023. 125 с.

Нормативно-правова база соціальної роботи з ветеранами війни та членами їх сімей

1. «Про затвердження Порядку надання та позбавлення статусу учасника бойових дій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення чи у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України» постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 413 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2014-%D0%BF#Text>
2. «Про затвердження Порядку надання та позбавлення статусу учасника бойових дій осіб, які виконували бойове (службове) завдання із захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в умовах безпосереднього зіткнення та вогневого контакту з військовими формуваннями інших держав і незаконними збройними формуваннями» Постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2020 р. № 203. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203-2020-%D0%BF#Text>
3. «Про затвердження державного стандарту соціальної адаптації» Наказ Міністерства соціальної політики України від 18 травня 2015 року № 514

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0665-15#Text>
4. «Про затвердження Порядку та умов забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України та постраждалих учасників Революції Гідності» постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2017 №432 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-2017-%D0%BF#Text>
5. «Про організацію діяльності та забезпечення функціонування центрів життєстійкості» Постанова Кабінету Міністрів України від 23 січня 2024 року №83 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/83-2024-%D0%BF#Text>
6. «Про порядок видачі посвідчень і нагрудних знаків ветеранів війни» Постанова Кабінету Міністрів України, від 12 травня 1994 року №32 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-94-%D0%BF#Text>
7. «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», Закон України № 2961-IV (2005) Україна) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>
8. „Про реалізацію експериментального проекту з організації професійного навчання учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни в закладах професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості” постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2023 № 984 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984-2023-%D0%BF#Text>
9. «Про реалізацію експериментального проекту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості» постанова Кабінету Міністрів України від 3.10.2023 р. № 1049 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2023-%D0%BF#Text>
10. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту, Закон України № 3551-XII (2022) (Україна) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>
11. «Про схвалення методичних рекомендацій щодо надання адміністративних послуг ветеранам війни та особам, на яких поширюється чинність Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2024 р. №167-р, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2024-%D1%80#Text>
12. «Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій», постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2005 р. № 179, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2005-%D0%BF#Text>

Електронні джерела

1. <http://www.nbuu.gov.ua/>
2. <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3>
3. https://library.pl.ua/resursi/elektro_katalog/
4. <https://uabook.com.ua/category/psychology/>
5. <https://nlu.org.ua/>
6. <https://lib.nure.ua/kol/nmbk/el-katal>